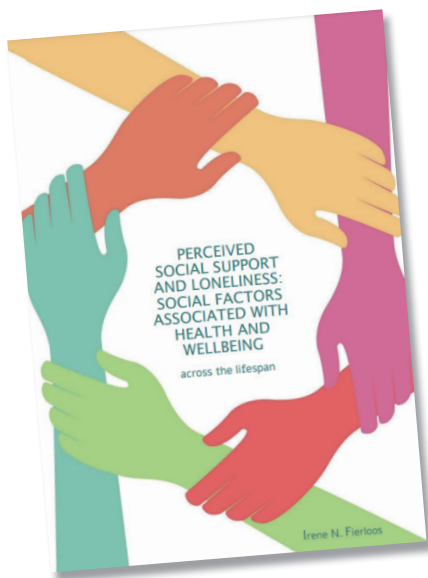

Ervaren sociale steun en eenzaamheid

Onderzoek naar sociale factoren die samenhangen met de gezondheid en het welzijn van ouders van jonge kinderen

Irene N. Fierloos

Titel:	Perceived social support and loneliness: Social factors associated with health and wellbeing across the lifespan.
Auteur:	Irene N. Fierloos
Thesis:	Erasmus Universiteit Rotterdam, Rotterdam
Promotiedatum:	12 mei 2023
Promotor:	Prof. dr. H. Raat
Copromotor:	dr. D.A. Windhorst
ISBN:	978-94-6361-829-8
Link:	https://pure.eur.nl/en/publications/perceived-social-support-and-loneliness-social-factors-associated

Wat waren het doel en de vraagstelling?

In onderzoek naar publieke gezondheid is er relatief weinig aandacht geweest voor de invloed van 'sociale factoren' op gezondheid en gebruik van zorg. Dit proefschrift focuste zich op twee sociale factoren: ervaren sociale steun en eenzaamheid. Ervaren sociale steun werd onderzocht onder ouders van kinderen in de leeftijd van 0-8 jaar (Deel I) en eenzaamheid werd onderzocht onder volwassenen van 70 jaar en ouder in vijf Europese landen (Deel II). We bespreken hier enkel de resultaten van het eerste deel van dit proefschrift.

We onderzochten welke sociaal-demografische factoren samenhangen met ervaren sociale steun onder ouders van kinderen in de leeftijd van 0-8 jaar. Ook onderzochten we hoe ervaren sociale steun van ouders samenhangt met het zelfvertrouwen in hun opvoedvaardigheden en hun gebruik van formele hulp (jeugdgezondheidszorg (JGZ)) en informele hulp (media voor opvoedvragen).

Auteursgegevens

Irene N. Fierloos, postdoctoraal onderzoeker jongerenparticipatie bij Erasmus Universiteit Rotterdam, afdeling Bestuurskunde en Sociologie, T17-01, Thomas Morelaan, 3062 PA Rotterdam, Nederland

Correspondentie: fierloos@essb.eur.nl

Hoe vond het onderzoek plaats?

De onderzoeken zijn gebaseerd op data van de CIKEO-cohort studie (cikeo.nl) waaraan tussen 2017 en 2020 1118 ouders van kinderen in de leeftijd van 0-8 jaar deelnamen. Het grootste deel van deze ouders werd benaderd via hun Centrum voor Jeugd en Gezin, in de regio's Rotterdam en Dordrecht. Ouders ontvingen per post een uitnodigingsbrief en een vragenlijst en konden die vervolgens terugsturen naar het Erasmus Medisch Centrum. Een klein deel van de ouders werd benaderd door aanbieders van opvoedinterventies en via online werving.

Er werd op twee momenten een (vrijwel identieke) vragenlijst ingevuld over gezondheid, welzijn, opvoeding en hulpgebruik. De eerste vragenlijst werd ingevuld door 1118 ouders en de tweede vragenlijst, een jaar later, door 842 ouders. *Ervaren sociale steun* werd gemeten met de Multidimensional Scale of Perceived Social Support, met stellingen als 'Ik kan op mijn vrienden rekenen als er dingen verkeerd gaan', waar een score kon worden gegeven tussen de 1 (helemaal onjuist) en de 7 (helemaal juist). Het *vertrouwen dat ouders hadden in hun opvoedvaardigheden* werd gemeten met een veelgebruikte subschaal van de Parenting Sense of Competence Scale. Voor het gebruik van *formele hulp* werd het gebruik van de JGZ gemeten (bijvoorbeeld bij het Centrum voor jeugd en gezin in Rotterdam, of JongJGZ in de regio Dordrecht). We keken daarbij niet naar de reguliere bezoekenmomenten, maar naar het gebruik van aanvullende hulp zoals bijvoorbeeld een onderzoek op indicatie, extra afspraken voor advies en preventie en het bezoeken van een opvoedspreekuur. Voor de ouders die daarvoor toestemming hadden gegeven, konden we hiervoor gebruik maken van de gegevens die de JGZ had over hun aanvullende bezoekenmomenten tijdens een periode van 1,5 jaar. Voor het gebruik van *informele hulp* werd gevraagd naar mediagebruik voor opvoedinformatie

De ouders die deelnamen aan ons onderzoek waren gemiddeld 34 jaar oud, 93% was vrouw, 55% had een diploma van hoger beroepsonderwijs (HBO) of wetenschappelijk onderwijs (WO), 37% een diploma van middelbaar beroepsonderwijs (MBO) en 8% had een diploma van voortgezet onderwijs (VO); 14% van de ouders had een migratieachtergrond. Het kind waarvoor ze de vragenlijst invulden was gemiddeld 3 jaar oud.

Wat zijn de uitkomsten?

Als eerste onderzochten we via regressieanalyses welke groepen ouders van jonge kinderen risico lopen om minder sociale steun te ervaren. Hieruit kwam naar voren dat vaders, ouders met een VO-diploma, ouders met een laag inkomen en ouders die werkloos waren gemiddeld minder sociale steun ervoeren. Dit gold ook voor ouders met een migratieachtergrond in combinatie met een VO-diploma. Op basis van deze bevindingen verdienen deze groepen extra aandacht in de ontwikkeling van beleid en interventies om sociale steun te versterken.

Voor het tweede onderzoek naar de samenhang tussen ervaren sociale steun van ouders en zelfvertrouwen in hun opvoedvaardigheden maakten we gebruik van de twee vragenlijsten die ouders met een tussenpoos van een jaar invulden. Hier lieten regressieanalyses zien dat ouders die tijdens het jaar dat wij ze volgden een toename hadden ervaren in hun sociale steun ook meer vertrouwen hadden gekregen in hun opvoedvaardigheden. Dit verband gold voor zowel steun van familie, vrienden als van een partner.

Uit regressieanalyses in het derde onderzoek bleek dat ouders die minder sociale steun ervoeren vaker gebruik maakten van aanvullende JGZ. Opvallend genoeg vonden we dit verband alleen onder ouders met een HBO- of WO-opleidingsniveau. Onder ouders met een VO of een MBO-diploma was dit verband er niet. Het zou kunnen dat ouders met een hoger opleidingsniveau gemiddeld gezien positiever zijn over het gebruik van JGZ en daardoor eerder geneigd zijn om gebruik te maken van aanvullende hulp wanneer ze die nodig hebben. We raden aan om hier in kwalitatief vervolgonderzoek dieper op in te gaan.

Tot slot bleek uit het vierde onderzoek dat het merendeel van de ouders gebruik maakte van media (websites, forums, sociale media, tijdschriften, boeken) voor opvoedinformatie. Ouders die meer vragen of zorgen hadden over opvoeden en ouders die opvoedinformatie ontvingen via hun sociale contacten maakten vaker gebruik van media voor opvoedinformatie. Sociale contacten kunnen mediagebruik beïnvloeden door het zoeken van informatie te stimuleren, door te verwijzen naar informatie en door informatie te bespreken en evalueren. In het proefschrift geven we een aantal aanbevelingen gericht op het gebruik van 'evidence-based' opvoedinformatie via media.

Wat is de meerwaarde/nieuws waarde voor JGZ-praktijk?

Dit proefschrift draagt bij aan empirische onderbouwing voor de diverse manieren waarop door ouders ervaren sociale steun samenhangt met de gezondheid en het welzijn van hun jonge kinderen. Sociale steun kan het zelfvertrouwen van ouders in opvoedvaardigheden versterken en kan invloed hebben op het gebruik van zowel formele hulp, zoals JGZ, als informele hulp, zoals mediagebruik, voor opvoedvragen. De resultaten laten zien dat sociale factoren aandacht verdienen in toekomstig (praktijkgericht-) onderzoek naar publieke gezondheid. Er is samenwerking tussen wetenschap en praktijk nodig om beter te begrijpen hoe sociale steun kan worden ingezet om de gezondheid en het welzijn van gezinnen te versterken.

Dit artikel wordt gepubliceerd onder de licentie Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0)